

ISMERTETÉSEK.

KADIC OTTOKÁR: *A Szeleta-barlang kutatásának eredményei.* (A m. kir. Földtani Intézet évkönyve. XXIII. köt. 4. füz. 147–238 old. 8 táblával és 39 szövegközi ábrával.) Budapest, 1915.

Előttünk fekszik végre a rendszeres magyar barlangkutatás első nagy lelőhelyének értékes monographiaja, mely a borsodi Bükk-hegység legnagyobb barlangjának, a Szeletának gazdag és értékes kincseit tárja elénk.

Átment már a köztudatba, hogy a magyar spelaeologia annak a három miskolci palaeolithnak köszönheti fellendülését, amelyek 1891-ben HERMAN OTTÓ kezébe kerültek, aki a genie éleslátásával legott felismerte jelentőségüket és kimondta, hogy ha valahol, úgy a borsodi Bükk barlangjaiban bizonyára meg kell találni az ősember nyomait.

Másfél évtizeden át szorgalmazta a környék spelaeologiai kutatását és még megérte, hogy az meg is indult: egyre másra nyíltak meg a még csak nem is remélt kincseket nyújtó barlangok.

A rendszeres munkát KADIC OTTOKÁR dr. kezdette meg a Szeleta fölásával, 1906 november 14-én. A barlang rendkívüli méretei követhetében a kutatás meglehetősen elhúzódott, úgy hogy csak 1913 őszén ért véget, bár teljesen befejezve még most sincs. Az azonban kétségtelen, hogy olyan nagy és mindenképpen klasszikusnak mondható anyag gyűlt össze a mintegy ötnegyed évre terjedő ásatások folyamán, amely már megérdemelte a monografikus feldolgozást.

A monographia — mint szerzőjének már szinte közmondásossá vált kutató módszere is — mintaszerűen exakt, pontos és alapos. A szeletai ásatások történetének vázolója után megismertet Hámor vidékének helyrajzi és rétegtani viszonyait, majd a Szeleta topographiájával és stratigraphiájával, pleistocaen és holocaen faunájával.

A mű felét a pleistocaen és holocaen ősember kulturamaradványainak, a korasolutréen és javasolutréen típusú kőiparnak pontosan részletezett leírása foglalja el. Leletről leltre haladva minden egyes darabot külön ír le a szerző, a szebb és fontosabb alakokat SZOMBATHY KÁLMÁN dr. hű és művészi rajzai kíséretében.

Külön kell kiemelnünk a minden elismerésre méltó alaprajzot, hosszmetsetet és szelvényeket ábrázoló táblákat, amelyek csaknem utólérhetetlen pontossággal állítják elénk a hatalmas barlang minden apró részletét. Annál sajnálatosabb, hogy elírás folytán a XIV. tábla mértéke hibás; a lépték ugyanis nem 5, hanem 10 métert jelez s így 0, 1, 2, 3, 4, 5 helyett 0, 2, 4, 6, 8, 10 m olvasandó.

„Az első magyarországi pleisztocén embernyomok felfedezője: HERMAN OTTÓ emlékének” ajánlott monographia beszédes bizonyítéka a magyar barlangkutatás exakt alapvetésének, biztató sarkantyúzója törekvéseinknek és hű tükre szerzője alapos készütségének.

LAMBRECHT KÁLMÁN dr.

KORMOS T. és LAMBRECHT K.: *A Remetehegyi sziklafülke és postglaciális faunája*. (A m. kir. Földtani Intézet évkönyve, XXII köt. 6. (záró-) füzet, 1—34. (347—380.) lapon, két táblával és négy szövegekőzti ábrával). Budapest, 1914.

A székesőváros környékén levő barlangok rendszeres kutatása — a Barlangkutató Szakosztály kezdeményezésére — évek óta folyik s a legszebb eredményeket szolgáltatja. Igen öröndetes, hogy immár odáig jutottunk, hogy az egyes barlangok monographikus feldolgozása és közlése is folyamatban van. Mint elsőt ezek közül, örömmel üdvözöljük a Remetehegyi sziklafülke nemrég napvilágot látott összefoglaló leírását, mely szerényebb kereteiben is lényegesen hozzájárul a hazai „postglaciális kérdés“ tisztázásához.

A munka két fejezetből áll. Az elsőben KORMOS dr. a fülke fekvését, stratigraphiai viszonyait és emlősfauáját ismerteti, míg a másodikban LAMBRECHT dr. az innen származó madárcsontokról értekezik.

A fülkében középkori (XIV. századbeli) alluvium alatt sárga, mészkőtörmelékes barlangi agyag, majd ez alatt (a fülke hátsó részében) vörösbarna réteg települt. Mindkét réteg postglaciális korúnak bizonyult s a legfelső pleistocaen ama képződményei közé tartozik, melyeket általában „rágcsáló rétegek“ elnevezéssel szoktak illetni. A pleistocaen rétegekből szerzők 33 emlős-, 49 madár-, 1 gyík-, 2 béka- és 2 csigafajt, valamint halmaradványokat mutatnak ki. A faunában alárendelten fellépő tundrai elemek mellett a steppelakók dominálnak. Ez kivált a felső réteg faunájáról mondható, melynek steppei jellege sokkal fokozottabb mértékben domborodik ki, mint az alsóé. Feltűnő nagy számban fordulnak elő, kivált alul, a víz környékét és nedves talajt kedvelő állatok. Mindent egybevetve, feltehető szerzők szerint az, hogy a postglaciális kornak abban a szakaszában, amikor a Remetehegyi kőfülke rétegei keletkeztek. Budapest környékén előbb mocsaras, majd később szárazabbá váló pusztaság terült el, melynek faunája az utólagos idevándorlások révén mind több és több steppei elemet mutat fel.

VOGL VIKTOR dr.

BESPRECHUNGEN.

O. KADIC: *Ergebnisse der Erforschung der Szeletahöhle*. (A m. kir. Földtani Intézet évkönyve Bd. XXIII., Heft 4, S. 147—238, mit 8 Tafeln und 39 Abbildungen im Text; demnächst auch deutsch in Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kgl. ungar. geologischen Reichsanstalt Bd. XXIII., Heft 4.) Budapest, 1915.

Endlich liegt uns die wertvolle Monographie des ersten bedeutenden Fundortes systematischer ungarischer Höhlenforschung vor; dieselbe behandelt die reichen Schätze der größten Höhle des Borsoder Bükkgebirges, der Szeletahöhle.

Es ist bereits allbekannt, daß die ungarische Speläologie ihr Aufblühen jenen drei Paläolithen von Miskolc zu verdanken hat, die 1891 in die Hände O. HERMAN's gelangten, der ihre Bedeutung mit dem scharfen Auge des Genies sofort erkannte und erklärte, daß Spuren des Urmenschen — wenn überhaupt irgendwo — in den Höhlen des Bükkgebirges jedenfalls aufgefunden werden müssen.

Anderthalb Jahrzehnte hindurch drang er auf die speläologische Erforschung der Gegend, und erlebte noch den Beginn der Arbeiten; eine Höhle nach der anderen wurde erschlossen, und so manche lieferte eine ungeahnte Menge wissenschaftlicher Schätze.

Die systematische Arbeit setzte am 14. November 1906 mit der Ausgrabung der Szeletahöhle durch O. KADIC ein. Infolge der ungewohnten Dimensionen der Höhle zog sich die Arbeit ziemlich in die Länge; sie wurde im Herbst 1913 eingestellt, ohne vollkommen beendet zu sein. Jedenfalls steht es ausser Zweifel, daß die insgesamt etwa fünfviertel Jahre gewährten Ausgrabungen ein so reiches und in jeder Beziehung klassisches Material zutage brachten, daß eine monographische Bearbeitung vollauf am Platze war.

Die Monographie ist — ebenso wie die bereits fast sprichwörtlich gewordene Forschungsmethode des Verfassers — musterhaft exakt, genau und gründlich. Nach einem Rückblick auf die Geschichte der Ausgrabungen in der Szeletahöhle werden die topographischen und stratigraphischen Verhältnisse der Umgebung von Hámor, dann die Topographie und Stratigraphie der Szeletahöhle, ihre pleistozäne und holozäne Fauna beschrieben.

Die Hälfte der Arbeit ist den Kulturresten des pleistozänen und holozänen Urmenschen, der Beschreibung der Steinindustrie des Früh- und Hochsolutréen gewidmet. Von Fund zu Fund wird jedes Stück einzeln beschrieben, die schöneren und wichtigeren Stücke in Begleitung von künstlerischen Zeichnungen aus der Hand Dr. K. SZOMBATHY's.

Besonders hervorzuheben sind die Tafeln die den in jeder Beziehung aner kennenswerten Grundriß, die Längsschnitte und Profile enthalten, durch welche jedes kleinste Detail der mächtigen Höhle mit unerreichbarer Genauigkeit vorgeführt wird.

Die „dem Andenken OTTO HERMAN's, des Entdeckers der ersten pleistozänen

Menschenspuren in Ungarn“ gewidmete Arbeit ist ein schlagender Beweis für die Exaktheit der Grundlegung der ungarischen Höhlenforschung, eine Anspornung für unsere Bestrebungen, ein Spiegelbild der gründlichen Geschultheit des Verfassers.

Dr. K. LAMBRECHT.

TH. KORMOS und K. LAMBRECHT: *Die Felsnische am Remetehegy und ihre postglaziale Fauna*. (Mitteilungen aus dem Jahrbuche d. kgl. ungar. geologischen Reichsanstalt Bd. XXII., 6. (Schluß-) Heft. Mit zwei Tafeln und vier Abbildungen im Text.) Budapest, 1916.

Die systematische Erforschung der Höhlen im Gebiete von Budapest ist auf Initiative der Fachsektion für Höhlenkunde schon seit Jahren im Gange und liefert die schönsten Resultate. Sehr erfreulich ist es, daß wir nun schon so weit sind, um an die Publikation von Monographien der einzelnen Höhlen schreiten zu können. Als erste dieser ist die zusammenfassende Beschreibung der Felsnische am Remetehegy zu begrüßen die auch in ihrem bescheidenen Rahmen wesentlich zur Klärung der postglazialen Frage in Ungarn beiträgt.

Die Arbeit besteht aus zwei Abschnitten. Im ersten beschreibt Dr. KORMOS die Lage, die stratigraphischen Verhältnisse und die Säugetierfauna der Felsnische, im zweiten hingegen bespricht Dr. LAMBRECHT die hier gefundenen Vogelknochen.

In der Nische liegt unter Alluvium aus dem Mittelalter (XIV. Jahrh.) kalksteintrümmeriger Höhlenlehm, unter diesem (im hinteren Teile der Felsnische) eine rotbraune Schicht. Beide Schichten sind postglazial, sie gehören unter jene Bildungen des obersten Pleistozäns, die im allgemeinen als Nagetierschichten bezeichnet werden. Aus den pleistozänen Schichten weisen die Verfasser 33 Säugetier-, 49 Vogel-, 1 Eidechsen-, 2 Frosch- und 2 Schneckenarten sowie Fischreste nach. Neben untergeordneten Tundrenelementen herrschen Steppenbewohner vor. Dies gilt besonders bei der oberen Schicht, deren Steppencharakter viel stärker hervortritt als jener der unteren. In besonders grosser Menge kommen Tiere vor — vornehmlich in der unteren Schicht — die an den Rand von Gewässern, an feuchten Boden gebunden sind. Alles in allem kann nach den Verfassern angenommen werden, daß sich in der Umgebung von Budapest zu der Zeit, als diese Schichten entstanden sind, zunächst sumpfige, später mehr trockene Steppengebiete erstreckten, deren Fauna durch nachträgliche Einwanderung immer mehr Steppenelemente aufnahm.

Dr. V. VOGL.